

## КРИПТОВАЛЮТА: ВИЗНАЧЕННЯ ПРАВОВОГО СТАТУСУ В УКРАЇНІ

Ярова К.О.

Відокремлений підрозділ  
Національного університету біоресурсів і природокористування України  
«Ніжинський агротехнічний інститут»

У статті розкрито сутність поняття «криптовалюта». Розглянуто основні відмінності між електронними грошима і віртуальною валютою. Оцінено перспективи та небезпеки використання криптовалюти. Проаналізовано ситуацію відносно визначення правового статусу криптовалюти в зарубіжних країнах та Україні. Визначено основні моменти які мають бути вирішені при затвердженні правого регулювання криптовалюти в Україні.

**Ключові слова:** криптовалюта, Bitcoin, віртуальна валюта, платіжний засіб, грошова одиниця.

**Постановка проблеми.** Використання криптовалюти є переважно новим явищем в світі. Тому в Україні як, і в багатьох країнах, відсутній законодавчий статус криптовалюти. Попри відсутність правового визначення, криптовалюта як форма розрахунку почала набирати значну популярність. Зокрема, позитивне ставлення до даної форми валюти проявляють такі країни як Великобританія, Південна Корея, США, Швеція, Нідерланди тощо. Цей процес не обійшов стороною і Україну.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Функціонування криптовалюти у світі створило нову течію досліджень у науковій сфері. Серед зарубіжних дослідників можна виділити Б. Сегендорфа, Д. Бонно, Г. Максвелла. Вітчизняні дослідники також приділили увагу вивченню даної проблеми, зокрема такі як С. Волосович, О. Загнітка, Т. Ковальчук.

**Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми.** Криптовалюта як новий клас активів має всі шанси стати невід'ємною частиною світової економіки, тому важливим є питання її правового статусу.

**Мета статті.** Головною метою цієї статті є аналіз сучасного стану криптовалюти в Україні та інших країнах, оцінка перспектив і ризиків її використання, та потреби в правовому статусі.

**Виклад основного матеріалу дослідження.** За неспинного науково-технічного прогресу, зокрема

значного розвитку ІТ-технологій у світі все частіше здійснюються розрахунки за допомогою електронних грошей. Існує думка, що в майбутньому люди повністю відмовляться від використання паперових грошей на користь електронних. А поширення глобалізації призведе до створення єдиної світової валюти, яка за словами вчених може бути аналогічною криптовалюти [8].

Криптовалюта – децентралізований цифровий вимір вартості, що може бути виражений в цифровому вигляді та функціонує як засіб обміну, збереження вартості або одиниця обліку, що заснований на математичних обчисленнях, є їх результатом та має криптографічний захист обліку [3].

Потрібно розуміти, що поняття криптовалюти (віртуальної валюти) та електронних грошей, це два різні поняття, хоча вони і мають схожі риси.

Електронні гроші – одиниці вартості, які зберігаються на електронному пристрої, приймаються як засіб платежу іншими особами, ніж особа, яка їх випускає, і є грошовим зобов'язанням цієї особи, що виконується в готівковій або безготівковій формі [1].

Електронні гроші на відміну від криптовалюти мають правовий статус, законодавчо визначеного емітента, фіксовану пропозицію та за ними здійснюється регулювання і нагляд.

Цифрова валюта, в свою чергу, не має законно визначеного емітента, а добувається шляхом майнінга (вирішення важких математич-

них задач з отримання в нагороду віртуальних монет), правовий статус є не визначеним у багатьох державах, крім того, її використання несе в собі безліч ризиків.

На сьогоднішній день у світі існує безліч криптовалют. Найбільш популярною серед них є Bitcoin. У таблиці 1 наведено першу десятку криптовалют за ринковою ціною.

Bitcoin окрім першого місця серед популярності у користувачів, є також першою криптовалютою у світі. Він був створений в 2009 році програмістом (або групою програмістів) під псевдонімом Сатоші Накамото. Вартість Bitcoin за час його існування значно змінилася наприклад 5 жовтня 2009 року New Liberty Standard встановили курс 1 долар за 1,309 BTC, а 20 жовтня 2017 року курс Bitcoin досягнув 6050 доларів за 1 BTC. Його загальний об'єм становить всього 21 мільйон – саме така максимальна кількість Bitcoin, може бути добута. За розрахунками останній Bitcoin, буде добутий в 2040 році.

До основних переваг криптовалюти можна віднести:

1. Децентралізація. Криптовалюта є незалежною грошовою одиницею. Її емісію ніхто не регулює і не контролює рух коштів на рахунок.

2. Можливість самостійної емісії (добування) криптовалюти. Її можна добути здійсненням обчислювальних операцій з використанням власного або орендованого спеціалізованого обладнання.

3. Анонімність транзакцій. Оскільки створення електронних гаманців для криптовалют не потребує персональних даних, а всі розрахунки

в даній системі проходять конфіденційно, то інформації про учасників операцій не зможуть дізнатися ні інші користувачі, ні державні органи. Але одночасно дана перевага є і значним недоліком, оскільки відсутність персональних даних створює сприятливі умови для функціонування передачі коштів між злочинними організаціями. Крім того у разі втрати доступу до електронного гаманця, користувач уже не зможе повернути назад кошти які на ньому зберігались.

4. Відсутність інфляції. В більшості систем криптовалют ліміт віртуальних монет є обмеженим, тому інфляція даній валюти не загрожує.

5. Скорочення часу на проведення платежів. Якщо проведення платежу на сайті зменшується до натискання кнопки, замість того, щоб покладатися на введення різноманітних платіжних відомостей як наприклад номерів карт, то витрати часу платника значно зменшується. Крім того, ризик шахрайства може бути меншим, тому що номер картки або номер рахунку не потрібно розкривати одержувачу [10].

Існує безліч недоліків які заважають впровадженню криптовалюти як платіжного засобу. До основних можна віднести такі:

1. Значна волатильність курсу. Ще на початку березня 2017 року курс Bitcoin відносно долара становив 1328,8 від того моменту він почав значне зростання і в жовтні 2017 досягнув 6050 доларів. На малюнку 1 відображено коливання курсу Bitcoin за 90 днів з 16.07.2017 по 13.10.2017.

З одного боку, купуючи Bitcoin можна примножити свої вкладення за рахунок коливань курсу, але здійснюючи інвестиції не має точної

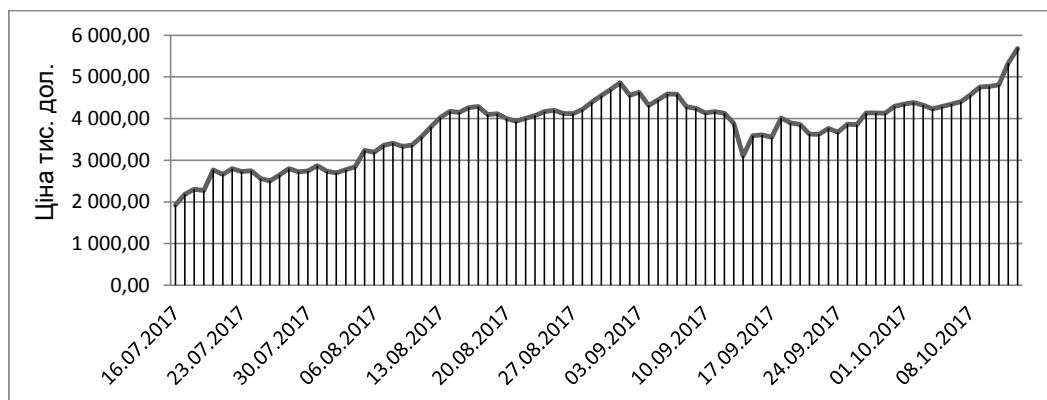


Рис. 1. Коливання курсу Bitcoin за 90 днів

Джерело: [13]

Таблиця 1

Рейтинг криптовалют станом на 14.10.2017 р.

No	Назва	Ринкова ціна \$	Ціна \$	Обсяг
1	Bitcoin	95,449,107,465	5742.12	16,622,625 BTC
2	Ethereum	32,762,242,419	344.49	95,104,162 ETH
3	Ripple	9,986,141,879	0.259168	38,531,538,922 XRP
4	Bitcoin Cash	5,342,337,286	319.88	16,700,963 BCH
5	Litecoin	3,501,849,926	65.61	53,371,607 LTC
6	Dash	2,410,991,540	316.36	7,621,086 DASH
7	NEM	1,897,668,000	0.210852	8,999,999,999 XEM
8	Monero	1,444,259,659	94.94	15,212,581 XMR
9	BitConnect	1,423,241,480	198.49	7,170,380 BCC
10	NEO	1,404,890,000	28.10	50,000,000 NEO

Джерело: [14]

впевненості, що курс не здійснить значне коливання в сторону мінімуму знецінивши при цьому всі вкладені в дану валюту кошти.

2. Загроза національній валюті. Збільшення використання у розрахунках певної валюти формує її міць, а таким чином значне поширення використання криптовалют в Україні може ослабити національну валюту. За останні роки вона значно знецінилася відносно долара, тому важливо стабілізувати економічну ситуацію в країні, щоб національна грошова одиниця мала змогу протистояти новому конкуренту.

3. Неможливість проведення ефективної грошово-кредитної політики, оскільки вагома частка грошової маси перебуватиме поза контролем монетарного регулятора [6, с. 30–31].

4. Незворотність транзакцій. Після здійснення платежу відмінити операцію уже не можливо. Тому користувачам цифрової валюти потрібно як найретельніше перевіряти суб'єктів з якими вони проводять грошові операції, задля впевненості їх надійності і попередженні шахрайських дій.

За активного розвитку криптовалютних відносин важливою потребою постає запровадження їх правового регулювання. Та в першу чергу кожна країна має надати правовий статус криптовалюти. У різних країнах методи вирішення цієї проблеми дещо відрізняються.

В деяких країнах криптовалюта визначається як товар, зокрема США надали криптовалюти статус товару і тепер компаніям які хочуть використовувати її для торгівлі необхідно відповідним чином реєструватися, отримувати ліцензії і відслідковувати здійснені угоди.

В Австралії використання криптовалюти регулюється відповідно до закону про товари і послуги, згідно з яким вона потрапляє під подвійне оподаткування [9]. Проте згідно з новим законопроектом прийнятим урядом, з 1 липня 2018 року криптовалюти будуть класифікуватися при розрахунку податку аналогічно до іноземних валют.

У Великобританії до криптовалюти відносяться як до «приватних грошей», а це означає, що ПДВ з їх вартості, не стягується за конвертацію в будь-яку іншу валюту, але сплачується при поставці товару, або послуг в обмін на криптовалюту.

У Японії цифрові валюти були визнані інструментом з такими ж платіжними функціями, як і національна валюта.

Німеччина визнала Bitcoin розрахунковою грошовою одиницею і формою приватних грошей.

Ще однією країною, яка має прихильне відношення до криптовалют є Швеція. Криптовалюта тут широко використовується у формі платіжного засобу. Населення Швеції практично повністю відмовилося від готівки. Частка готівкових платежів в торгівлі різко скоротилася з 40% у 2010 році до 15% у 2016 році [11]. Крім того йде мова про створення національної криптовалюти, яка б вмістила в собі переваги державних грошей і незалежність віртуальних.

Попри виявлення позитивного ставлення до криптовалюти найбільш розвинених країн світу, у деяких державах віртуальна валюта викликає значну недовіру і використання криптовалют там є забороненим. До них можна віднести Бангладеш,

Болівію, Еквадор, В'єтнам, Ісландію, Китай. Щодо останньої, то використання криптовалюти в Китаї заборонене тільки для юридичних осіб, зокрема банків, а для фізичних осіб повністю дозволене.

Проте більшість країн ще не визначили правовий статус криптовалюти. Вони не забороняють використання віртуальних грошей, але одночасно не здійснює ні якого регулювання операцій з ними.

В Україні питання про визначення правового статусу криптовалюти, за останні роки дещо змінювалось. В 2014 році НБУ дав визначення криптовалюти певного грошового сурогату, який не має забезпечення реальною вартістю і не може використовуватися фізичними та юридичними особами. Але оскільки використання криптовалюти офіційно не було заборонене, то вона почала набувати все більше популярності. У 2014 в Києві було відкрите четверте в світі Bitcoin-посольство. Крім України такий заклад був відкритий в Монреалі (Канада), Тель-Авіві (Ізраїль) та Варшаві (Польща). Посольства проводять семінари, надають потрібну інформацію допомагаючи новачкам освоїтися у роботі з Bitcoin.

На початку 2016 року Приватбанк надав можливість купівлі та продажу найбільш поширеної криптовалюти – Bitcoin. 30 травня 2016 року з'явилася перша українська криптовалюта – Карбованець (Ukrainian Karbowanec або KRB). Її вартість станом на 14 жовтня становить 4,30 грн. [12].

З огляду на значне зростання інтересу до віртуальної валюти серед жителів України все нагальнює стає потреба щодо правового визначення криптовалюти. Так 6 жовтня 2017 року у Верховній Раді було зареєстровано проект закону «Про обіг криптовалюти в Україні». Даний закон створений з метою регулювання правовідносин щодо обігу, зберігання, володіння, використання та проведення операцій за допомогою криптовалюти [2].

У разі запровадження правового регулювання криптовалюти в Україні мають бути вирішені такі питання:

- визначити віртуальні валюти (до них належатимуть і електронні гроші), зокрема, криптовалюти. Таке визначення не повинно суперечити визначенню ЄС, зокрема, з огляду на Угоду про Асоціацію між Україною та ЄС [7];

- встановити порядок оподаткування операцій з майнінгу, міни (обміну) криптовалюти;

- визначити порядок створення та діяльності криптовалютної біржі;

- встановити відповідальність за не виконання вимог чинного законодавства щодо використання криптовалюти;

- впровадити ліцензування підприємницької діяльності пов'язаної з криптовалютами [5, с. 77].

**Висновки.** Швидке поширення криптовалюти у світі є беззаперечним явищем. Її популярність криється у двох особливостях – анонімність і децентралізація. Існує теорія, що в майбутньому криптовалюта стане наступником паперових грошей, повністю перейнявши їх функції на себе. Але на даному етапі її правовий статус у багатьох країнах є невизначеним. Звичайно, що більшість урядів країн світу вже виробляють власне ставлення до визнання віртуальної валюти. Деякі країни визнають її як товар або послугу, інші прирівнюють до платіжного засобу,

але в більшості країн вона не визнається законом, а подекуди діяльність з даним видом активу взагалі може бути заборонена.

Україна має також дійти висновку щодо правового визначення криптовалют. Повноцінне регулювання державою операцій з криптовалютами

неможливе, оскільки відсутня можливість відстежити операції конкретного власника криптовалюти. Та можна використовувати інші важелі, зокрема у податковій сфері щодо діяльності криптовалютних бірж і підприємств які використовують у своїй діяльності криптовалюту.

### Список літератури:

1. Закон України від 05.04.2001 № 2346-III Про платіжні системи та переказ коштів в Україні.
2. Проект закону України від 06.10.2017 № 7183 Про обіг Криптовалюти в Україні.
3. Проект закону України від 10.10.2017 № 7183-1 Про стимулювання ринку криптовалют та їх похідних в Україні.
4. Пояснювальна записка до проекту закону України від 10.10.2017 № 7183-1 «Про стимулювання ринку криптовалют та їх похідних в Україні».
5. Волосович С. В. Віртуальна валюта: глобалізаційні виклики і перспективи розвитку / С. В. Волосович // Економіка України. – 2016. – № 4. – 68–87.
6. Пантелеева Н. М. Нові форми Грошей в умовах формування інформаційного суспільства / Н. М. Пантелеева // Вісник національного банку України – 2014. – С. 25–31.
7. Загнітка О. Біткоїн: налаштувати не можна забороняти [Електронний ресурс] / О. Загнітка // Kyiv School of Economics – Режим доступу до ресурсу: <http://www.kse.org.ua/en/about/kse-news/?newsid=2096>
8. Смит Б. Биткоїн як глобальна заміна доллару: кризис в США породити єдину мирову валюту [Електронний ресурс] / Б. Смит // Економіка сьогодні – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://rueconomics.ru/264298-bitcoin-kak-globalnaya-zamena-dollaru-kризис-v-ssha-porodit-edinuyu-mirovuyu-valyutu>
9. Томілін В. Австралія не поспішає визнавати криптовалюту грошима [Електронний ресурс] / В. Томілін // Новини криптовалют – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <http://kriptovalyuta.com/ua/novini/money/avstraliya-ne-pospishaye-viznavati-kriptovalyutu-groshima>
10. Segendorf B. Vad är Bitcoin? / B. Segendorf // Penningoch valuta politik 2014:2 – S. 71–87.
11. Wallenberg B. Riksbanken presenterar detaljer kring e-kronan Di Digital [Електронний ресурс] / B. Wallenberg – 2017 – Режим доступу до ресурсу: <https://digital.di.se/artikel/rikbanken-presenterar-detaljer-kring-e-kronan>
12. Електронний Карбованець [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://karbowanec.com>
13. CoinGecko [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.coingecko.com>
14. CoinMarketCap [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://coinmarketcap.com>

#### Яровая Е.А.

Обособленное подразделение  
Национального университета биоресурсов и природопользования Украины  
«Нежинский агротехнический институт»

### КРИПТОВАЛЮТА: ОПРЕДЕЛЕНИЕ ПРАВОВОГО СТАТУСА В УКРАИНЕ

#### Аннотация

В статье раскрыто сущность понятия «криптовалюта». Рассмотрены основные различия между электронными деньгами и виртуальной валютой. Оценены перспективы и опасности использования криптовалюты. Проанализирована ситуация относительно определения правового статуса криптовалюты в зарубежных странах и Украине. Определены основные моменты, которые должны быть решены при утверждении правового регулирования криптовалюты в Украине.

**Ключевые слова:** криптовалюта, Bitcoin, цифровые деньги, платежное средство, денежная единица.

#### Yarovaya K.A.

Separated Subdivision  
of the National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine  
«Nizhyn Agrotechnical Institute»

### CRYPTOCURRENCY: DEFINITION OF THE LEGAL STATUS IN UKRAINE

#### Summary

The article reveals the essence of the concept of «cryptology». The main differences between electronic money and virtual currency are considered. The prospects and risks of using cryptographic products are estimated. The situation regarding the definition of legal status of cryptographic goods in foreign countries and Ukraine is analyzed. The main points to be solved in the course of approval of the right regulation of cryptology in Ukraine are determined.

**Keywords:** cryptocurrency, Bitcoin, virtual currency, means of payment, monetary unit.